

KÁDÁR TAMÁS

A KÖZÉPKORI MAGYAR KIRÁLYI ÉS KORMÁNYZÓI CSALÁDOK TAGJAINAK ELHALÁLOZÁSI ÉS TEMETÉSI IDŐPONTJAI VALAMINT HELYEI 1301–1541 KÖZÖTT

Történeti kutatásunk eddig általában kevés figyelmet szentelt középkori uralkodóink, illetve kormányzói méltóságot viselt államférfiaink és azok családtagjainak elhalálozási valamint temetkezési adataira, átfogólag, minden érintett személyre vonatkozóan pedig egyáltalán nem foglalkozott azzal. Mindössze három, az utóbbi évtizedekben megjelent munkát említhetünk a témában, és ezek is kizárólag — elsősorban a székesfehérvári bazilikára fókuszálva — az uralkodócsaládok tagjainak temetkezési körülményeit mutatják be, információik ugyanakkor pontosításra vagy kiegészítésre szorulnak egynémely esetben. Hankó Ildikó 1987-ben közreadott kötete, majd annak 2004-ben, végül pedig 2008-ban jelentősen kibővített és átdolgozott második változata mellett egy Engel Pál tollából a Századok oldalain megjelent rövidebb tanulmányból tájékozódhatunk – inkább csak felsorolásszerűen – fehérvári valamint másutt létesült középkori királysírhajók sorsáról, a korszak kormányzóival valamint azok családtagjaival kapcsolatos adatokat azonban ezen feldolgozásokban sem találunk.¹

Az alábbi összeállításban, mint a dolgozat címéből kitűnik, egyfajta hiánypótlásként a Magyarországon 1301 és 1541 között, III. András elhunytától (Szapolyai) János király haláláig az országos főhatalmat gyakorolt személyek, azaz a mondott közel két és fél évszázados időszak uralkodóinak és kormányzóinak, illetve azok házastársainak és egyéb családtagjainak, összesen 68 fejedelmi személynek elhalálozási és temetési adatai szerepelnek. A családtagok, illetve a szűkebb rokonság sorából helyet kaptak listánkon az adott személy valamennyi elsőfokú egyenesági leszármazói, azaz fiai és leányai, valamint legközelebbi oldalági családtagjai, testvérei, továbbá ezek gyermekei (unokaöccsök- és húgok), beleértve a házasságon kívüli kapcsolatból származó, törvénytelen

---

1 *Hankó Ildikó: A magyar királysírok sorsa Géza fejedelemtől Szapolyai Jánosig.* Bp., 1987. (a továbbiakban: Hankó, 1987.), *Uő: Királyaink tömegsírban. A magyar királysírok sorsa Géza fejedelemtől Szapolyai Jánosig.* (Bp.,) 2004. (a továbbiakban: Hankó, 2004.), 2. kiad.: (Bp.,) 2008., *Engel Pál: Temetkezések a középkori székesfehérvári bazilikában.* In: Századok 121. (1987) 613–636. p. (a továbbiakban: Engel), a kormányzói méltóságra: *Gábor Gyula: A kormányzói méltóság a magyar alkotmányjogban.* Bp. (1932.)

utódokat is, de — néhány alább taglalt kivételtől eltekintve — csupán azok, akik Magyarországon születtek és az adott személy méltóságviselése idején éltek. A távolabbi vérrokonsághoz tartozók, így az elsőfokú, másodfokú unokafivérek, stb., valamint — hitveseiket leszámítva természetesen — az illető királlyal avagy kormányzóval nem vér szerinti rokonságban állt előkelők (sógorok, anyósok, menyek, vők, stb.) ellenben nem találhatók meg.

Úgyszintén nem szerepelnek azon uralkodók családtagjai, akik, mivel az adott király külföldről, gyakran egy másik ország uralkodójaként hívatott meg és került a magyar trónra, sosem foglalták el az őket ekként megillető pozíciót, s a királyi udvarban, valamint az országban egyáltalán nem, nagyon ritkán, avagy időszakosan fordultak meg. Így hiába keresnénk a nevek között például Zsigmond, I. vagy II. Ulászló királyok testvéreit, lévén, ők a Luxemburgi-, illetve a Jagelló-dinasztiához tartoztak, s noha esetenként kaptak itteni birtokokat, nem sorolhatók a magyar elitbe. Ugyanilyen megfontolásból hagyjuk ki a megbukott és elűzött, illetve „önként” távozott két középkori uralkodónk, Ottó és Vencel itteni királyságuk elvesztése után, már külhonban nőül vett feleségeit, valamint az előbbinek fiutódát, II. Henrik alsó-bajor herceget (†1333) is. Bekerült összeállításunkba ugyanakkor (Durazzói) Margit királyné, II. Károly hitvese, tekintve hogy egy ideig Magyarországon élt, sőt, első gyermekét magyar földön szülte meg, illetve, hogy férje itteni trónra kerülésekor már házasok voltak, továbbá mert viselte a „regina Hungariae” címet, valamint mert fiuk, László nápolyi király (1386–1414), az egyetlen olyan középkori trónkövetelő, akit — (1403 augusztusában) a Zsigmond ellen felkelt előkelők — királlyá is koronáztak. E szempont alapján, azazhogy nem kenettek fel magyar királlyá, nem kerültek névsorunkba az egyéb, esetenként a magyar királyi címet fel is vett trónkövetelők; III. Frigyes császár, (Jagelló) Kázmér és János Albert lengyel herceg.

Két királyi utód, István herceg, I. Károly fia és Corvin János mellett, akik egyébként rendkívül nagy szerepet játszottak korukban mind az udvarnál, mind az országos politikában, szerepeltetjük családjukat is, ez az előbbi esetében annál is inkább indokolt, mert fia, János herceg több évig a trón kijelölt örököse volt. Megtalálható listánkon két, származásukat illetően csak feltételesen, de nagy valószínűséggel megalapozottan a magyar Anjou-házhoz köthető hercegnő — Erzsébet és Katalin — is, akiket a kutatás egy része I. Károly Sziléziába férjhez adott leányainak tart. Az ő elhunytuk és eltemetésük körülményeiről azonban semmit sem tudunk. Bár bizonyosan sosem jártak az országban és a nyelvet sem ismerték, tekintve, hogy mind nagyszülőjük, Mária királyné, mind édesanyjuk viselte a magyar királyné címet s rendszerint őket is „Magyarországi” névvel emlegették és ismerték francia és olasz földön, szerepel I. Károly két leánytestvére.

Belefoglaltuk végezetül névsorunkba történelmünk egyik leghírhedtebb, gyászos emlékü politikai kalandorát, a János király oldalán egészen a kormányzói méltóságig emelkedő Lodovico Grittit és annak szintén politikai tényezővé lett fiait is.

Az összeállításunkba felvett személyek adatait elhalálozási időpontjaik kronológiája szerint tárgyaljuk. Néhányuknál megjelöljük súlyosabb betegségeiket és a halál vélelmezhető okát is, akkori életkorukat, illetve elhunytuk helyét és időpontját ugyanakkor a tudásunk szerinti legprecízebben, utóbbit órára pontosan igitkezünk közölni.

III. András magyar király²

Kb. 36 éves korában, 1301. január 14-én, szombaton, a budai királyi palotában, talán a cukorbetegség valamelyik szövődményében hunyt el. Az ugyancsak a vár területén — a mai Nemzeti Táncszínház helyén — állt és a XVI. század második felében lerombolt Szent János apostol evangélista ferences kolostorban helyezték nyugalomra.³

---

2 *Zsoldos Attila*: III. András. In: *Lenkey Zoltán — Zsoldos Attila*: Szent István és III. András. Bp., 2003., 119–227. p. (Párhuzamos életrajzok a magyar történelem századaiból.), *Kristó Gyula — Makk Ferenc*: Az Árpád-ház uralkodói. (Bp., 1996.), 282–288. p., *Pauler Gyula*: A magyar nemzet története az Árpád-házi királyok alatt. II. Bp., 1899.² (a továbbiakban: Pauler), 414–472. p.

3 *Catalogus fontium historiae Hungaricae aevo ducum et regum ex stirpe Arpad descendentium ab anno Christi DCCC usque ad annum MCCCII*. I–III. Collegit Gombos, Franciscus Albinus. Budapestini, 1937–38. (a továbbiakban: CFH), I. 659. p., *Képes Krónika*. Ford. Geréb László. Bp., 1993. (a továbbiakban: KK), 112. p. (Heti Klasszikusok.), *Wertner Mór*: Az Árpádok családi története. Nagy-Becskerek, 1892. (a továbbiakban: Wertner), 570–571. p. (Történeti Nép-, és Földrajzi Könyvtár 51.), Hankó, 2004., 175–176., 197. p.. Amennyiben András valóban cukorbetegség miatt halt meg, a ketoacidózisos vagy a hiperozmorális kóma látszik valószínűnek. Zsoldos A. elfogadható feltevése szerint első feleségét, Fenenna királynét is a budai ferenceseknél temették 1295-ben. Ld. *Zsoldos Attila*: Az Árpádok és asszonyaik. A királyneí intézmény az Árpádok korában. Bp., 2005. 192. p. (Társadalom- és művelődéstörténeti tanulmányok 36.)

Izabella (Erzsébet) nápolyi hercegnő, IV. László király házastársa⁴

Mintegy 41-43 évesen, 1304 őszen, bizonyosan november 3. előtt, Nápolyban, a Szent Péter apostol Domonkos-rendi nőkolostorban, annak laikus lakójaként hunyt el.⁵

Vencel (László) magyar, cseh (III.) és lengyel (II.) király⁶

17 évesen, 1306. augusztus 4-én, csütörtökön, a délutáni, koraesti órákban a morvaországi Olomoucban (német nevén: Olmütz) a helyi dékánkanonok házában ismeretlen okból — nem igazolt vád szerint — egy thüringiai lovag meggyilkolta. Másnap, az olomouci Szent Vencel-székesegyház kriptájában temették el. Később, 1326 őszen húga, Erzsébet cseh királyné a Prága melletti Zbraslavba (német nevén: Königsaal, ma: Prága része) szállíttatta át maradványait és október 3-án ott, az atyjuk által alapított híres cisztercita kolostor Szűz Mária-templomában, annak sírhelye közelében, a főoltár előtt helyezték nyugalomra.⁷

-
- 4 Izabella királynét esetenként már korábban is, de 1277. nov.-tól kizárólagosan Erzsébetnek nevezték okleveleinkben, a Magyarországon ismerősebben hangzó nevet valószínűleg házasságkötésekor vette fel. Wertner, 536–540. p., *Dobozy Hajnalka*: Királynéink az Árpád- és Anjoukorban. Doktori értekezés. Szeged, 1934. (a továbbiakban: Dobozy), 81–85. p. (Kolozsvári–szegedi értekezések a magyar művelődéstörténelem köréből 26.)
  - 5 Ellentétben az eddigi véleményekkel úgy látjuk, hogy Izabella férjével legalábbis egykorú, vagy esetleg 1-2 évvel idősebb volt, amit testvéreinek születésrendje valószínűsít. Magyar diplomacziái emlékek az Anjou-korból. I–III. Szerk. Wenzel Gusztáv. Bp., 1874–76. (a továbbiakban: MDE), I. 172–173. p. (Magyar történelmi emlékek. IV. Osztály. Diplomacziái emlékek.), Anjou-kori Oklevéltár. I. Szerk. Kristó Gyula. Bp.–Szeged, 1990., 658. sz., 320. p., *Fraknói Vilmos*: Mária, V. István király leánya, nápolyi királyné. (1271–1323.) In: Budapesti Szemle 3. (1906) 25. kötet, 351. sz. (a továbbiakban: Fraknói), 354. p.
  - 6 Magyarország vegyes házi királyai (1301–1526). Szerk. Kristó Gyula. (Szeged,) 2003. (a továbbiakban: Kristó, 2003.), 7–14. p.
  - 7 Die Königsaal-er Geschichts-Quellen mit den Zusätzen und der Fortsetzung des Domherrn *Franz von Prag*. Herausgegeben Loserth, Johann. Wien, 1875., 208–211., 440. p. (Fontes Rerum Austriacarum. Scriptorum. Band VIII.), *Palacky, Franz*: Geschichte von Böhmen. I. Prag, 1847. 373–374. p., Kristó, 2003., 14. p. A minden bizonnyal jogosan gyanúba keveredett Konrad von Bottenstein lovagot Vencel hívei azonnal kivégezték, így az ügy máig felderítetlen.

Mária halicsi hercegnő, I. Károly király első felesége⁸

Valószínűleg 1309/10 körül, Magyarországon, közelebről ismeretlen helyen hunyt el. Nyughelyét illetően semmit sem tudunk.⁹

Ottó magyar király, alsó-bajor (III.) herceg¹⁰

Mintegy 52 éves korában, 1312. szeptember 9-én, szombaton, tartománya székhelyén, a délkelet-bajorországi Landshutban (ma: Németo.) hunyt el. Ugyanitt, a Landshut–seligenthali Szent Szűz cisztercita kolostorban temették el.¹¹

Katalin szerb királyné, V. István király leánya¹²

60. életéhez közelítve, valószínűleg kevéssel 1314 után a férje, II. Uros István (Dragutin) volt szerb király, majd fiuk által birtokolt, a Magyar Királysághoz tartozó Macsói Hercegség (ma: Észak-Szerbia) területén halt meg. Nyughelye ismeretlen.¹³

Erzsébet hercegnő, V. István király leánya¹⁴

Csak közvetítőlegesen ismert időpontban, 1313 és 1322. július között halt meg Nápolyban, a Szent Péter apostol vértanú domonkos zárdában, amelynek apácája

---

8 *Górka, Olgierd*: Anonymi descriptio Europae orientalis. Cracoviae, 1916., 40. p., magyar fordítása: *Borzákné Nacsza Mária — Szegfű László*: Egy Délkelet-Európát bemutató földrajzi munka a XIV. század elejéről. (Descriptio Europae Orientalis.) In: A Juhász Gyula Tanárképző Főiskola tudományos közleményei. Szeged, 1987–88., 13–27. p., *Kristó Gyula*: Orosz hercegnő volt-e Károly Róbert első felesége? In: *Aetas* 9. (1994) 1. sz. (a továbbiakban: Kristó, 1994.), 194–199. p.

9 Világrajotte idejéről semmit sem tudunk. Minthogy Károly 1288-ban született, vélhetően ő is nagyjából 1280–1292 között szülehetett. *Kristó Gyula*: Károly Róbert családja. In: *Aetas* 20. (2005) 4. sz. (a továbbiakban: Kristó, 2005.), 18. p.

10 Monumenta Wittelsbacensia. Urkundenbuch zur Geschichte des Hauses Wittelsbach. Herausgegeben Wittmann, F(ranz) Mich(ael). In: Quellen und Erörterungen zur Geschichte bayerischen und deutschen Geschichte. Abteilung 2. Band 6. München, 1861., 1–193. p., Kristó, 2003., 15–22. p., *Hüttl, Ludwig*: Das Haus Wittelsbach: Die Geschichte einer europäischen Dynastie. München, 1980., 27–32. p.

11 CFH I. 593. p., Kristó, 2003., 22. p., <http://genealogy.euweb.cz/wittel/wittel1.html>, letöltve: 2010. máj. 20.

12 Wertner, 505–508. p.

13 Wertner, 507. p.

14 Wertner, 527–530. p., *Karácsonyi János*: A mérges vipera és az antimonialis. Korkép Kun László király idejéből. In: Századok 44. (1910) 1–24. p., Fraknói, 321–358. p., Wertner, 510–512. p.

volt. Minden bizonnyal itt is temették el. Más forrásunk, a XVI. század eleji, magyar nyelvű Margit-legenda — bizonytalanabb hitelű — ismerete szerint Magyarországon, a Nyulak-szigeti (ma: Margit-sziget, Bp., XIII. ker.) Szűz Mária Domonkos-rendi kolostorban hunyt el és annak káptalantermében, a feszület előtt, atyja közelében helyezték sírba.¹⁵

Mária beutheni hercegnő, I. Károly király második hitvese¹⁶

Hozzávetőleg 20-27 éves korában, 1318. július eleje táján, ismeretlen helyen halálozott el. Székesfehérvárott, a Boldogságos Szűz-székesegyházban, talán egy gyermekkorban elhunyt leányával együtt, avagy a mellé temették el.¹⁷

Beatrix luxemburgi grófnő, I. Károly harmadik felesége¹⁸

14-15 évesen, 1319. november 19. körül, vélhetően Temesvárt (ma: Timișoara, Románia) halt meg. Váradon, a Szűz Mária püspöki székesegyházban helyezték nyugalomra.¹⁹

Károly herceg, I. Károly elsőszülött fia²⁰

Valószínűleg 11-12 hónaposan, 1323. májusban, vagy június első harmadában, feltehetően Temesvárott hunyt el. Székesfehérvárt, a Szűz Mária-székesegyházban temették el.²¹

---

15 Források, legendák, intelmek. Szent Margit legendája. (Szentendre,) 1993., 42. p. (Populart füzetek 5.), Wertner, 529. p., *Klaniczay Gábor*: Az uralkodók szentsége a középkorban. Magyar dinasztikus szentkultuszok és európai modellek. Bp., 2000., 248., 316. p.

16 KK, 118. p., *Sroka, Stanislaw A.*: A magyar Anjouk családi története. Krakkó, 1998. (a továbbiakban: Sroka), 16–17. p., Dobozy, 53–54. p.

17 Kristó, 2005., 20–21. p., *Kádár Tamás*: Megjegyzések, észrevételek I. Károly (Róbert) magyar király házassági és egyéb családi kapcsolatai kérdéséhez. In: Turul 82. (2009) (a továbbiakban: Kádár), 20–21. p.

18 Fontes rerum Bohemicarum. Prameny dějin českých. IV. Pořadámín Emlera, Jozefa. V Praze, 1884., 249–250., 255. p., Kristó, 2005., 15. p.

19 KK, 118. p., *Gyalóka Jenő*: Beatrix királyné sírja. In: Archaeologiai Értesítő 46. (1912) 83–90. p., *Kerny Terézia*: Királyi temetkezések a váradai székesegyházban. In: Váradai kötetek. Szerk. Kerny Terézia. Bp., 1989. 163. p.

20 Sroka, 25. p.

21 KK, 118. p., Kristó, 2005. 23–24. p., Kádár, 19–20. p.

Mária nápolyi királyné, V. István király leánya²²

Kb. 66 éves korában, 1323. március 25-én, pénteken, Nápolyban, családja körében halálozott el. Tíz nappal később a városi Szűz Mária klarissza kolostor templomában egy ideiglenes sírban helyezték el, majd 1326 tavaszán, mikor elkészült díszes, 6.6 m magas márvány síremléke, oda temették át. A sírkövén két angyal között fekvő szobra látható, amely Tino di Camaino és Gagliardo Primario alkotása. 1727-ben a templom átépítésekor mauzóleumát az épület apszisa melletti kisebb helyiségbe szállították át. Mauzóleumán a következő felirat olvasható (a rövidítések feloldásával): HIC REQUIESCIT SANCTE MEMORIE EXCELLENTISSIMA DOMINA DOMINA REGINA MARIA, DEI GRATIA IERUSALEM, SICILE, HUNGARIEQUE REGINA, MAGNIFICI PRINCIPIS QUONDAM STEFANI DEI GRATIA REGIS HUNGARIE AC RELICTA CLARE MEMORIE INCLITI PRINCIPIS KAROLI SECUNDI ET MATER SERENISSIMI PRINCIPIS ET DOMINI DOMINI ROBERTI, EADEM GRATIA DICTORUMQUE REGNORUM IERUSALEM, SICILE REGUM ILLUSTRUM, QUE OBIIT ANNO DOMINI MCCCXXIII, INDICTIONE VI, DIE XXV MENSIS MARCII, CUIUS ANIMA RESQUIESCAT IN PACE, AMEN.²³

Klemencia francia királyné, I. Károly húga²⁴

Mintegy 35 évesen, 1328. október 12-én, szerdán, vagy másnap, 13-án, Párizsban, a Temple palotában hunyt el. 15-én a fővárosi Szent Jakab domonkos rendházban temették el. Igényes kivitellű, fehér márvány sírköve ma is megvan.²⁵

---

22 Fraknói, 321–358. p., Wertner, 510–512. p.

23 *Lóvei Pál*: Anjou-magyar síremlékek és címeres emlékek Nápolyban. In: *Ars Hungarica* 26. (1998) (a továbbiakban: *Lóvei*), 18–28. p., *Banfi, Florio*: Magyar emlékek Itáliában. Szerk. Kovács Zsuzsa, Sárközy Péter. Szeged, 2005.² (Magyar–olasz tanulmányok, a továbbiakban: *Banfi*), 169. p.

24 *Huffelmann, A. M.*: Clemenza von Ungarn, Königin von Frankreich. Berlin–Leipzig, 1911. A hercegnő és húga, Beatrix azért kerültek be összeállításunkba, mert atyjuk, (Martell) Károly nápolyi trónörökös haláláig viselte a magyar királyi címet.

25 *Minieri, Camillo Riccio*: Genealogia di Carlo II d’Angiò, Re di Napoli. In: *Archivio storico per le Province Napoletane*. (7.) Napoli, 1882. (a továbbiakban: *Minieri*), 41–42. p.

László herceg, I. Károly második fia²⁶

4 és fél éves kisgyermekként, 1329-ben, kevéssel március 8. előtt, legnagyobb valószínűség szerint a visegrádi királyi palotában halt meg. Úgyszintén csak feltételezhetően a székesfehérvári Szűz Mária-egyházban nyert nyugalóhelyet.²⁷

Erzsébet hercegnő, III. András király leánya²⁸

Hozzávetőleg 48 évesen, 1338. május 6-án, szerdán, a Kyburg grófságbeli, később a Zürich kantonhoz tartozó Töss (ma: Winterthur város egy kerülete, Svájc) Szűz Mária tiszteletére felszentelt Domonkos-rendi kolostorában, melynek apácája volt, hosszú, végül teljeskörű magatehetetlenséget előidéző betegeskedése következtében hunyt el. Mostohaanyja, Ágnes özvegy királyné és más előkelőségek jelenlétében, május 15-én a kolostor templomában, fakoporsóban helyezték nyugalomra, majd temetése után 30 héttel felnyitották a sírt és meglepő épségben talált tetemét a főoltár közelében egy szép kőszarkofágba helyezték át, amely fölé — valószínűleg Ágnes bőkezű támogatásával — díszes síremléket emeltettek. Sírkövét, amelyre ekkor csak Magyarország, származására utaló címere került, később — elhunytá idejéig tévesen megjelölő — felirattal is ellátták, melynek szövege a következő volt: ANNO DOMINI MCCCXXXVI PRIDIE KALENDAS NOVEMBRIS OBIIT SOROR ELISABETH, FILIA ILLUSTRISSIMI PRINCIPIS DOMINI ANDREE QUONDAM REGIS UNGARORUM. SOROR ORDINIS NOSTRI DUCENS LAUDABILEM VITAM IN ISTO CONVENTU THOS XXVIII ANNIS. HIC SEPULTA MAYUS ALTARE. A síremléket a századok folyamán többször áthelyezték a templomban, s mikor 1770-ben Mária Terézia utasítására keresni kezdték maradványait, már csak a sír fedlapja került elő. Ezt ma a Zürichi Nemzeti Múzeumban őrzik.²⁹

---

26 Sroka, 26. p. (Helytelenül Ulászlónak nevezi.)

27 Árpád-kori és Anjou-kori levelek. XI–XIV. század. Sajtó alá rendezte Makkai László, Mezey László. Bp., 1960., 127. sz., 320–331. p. (Nemzeti Könyvtár — Levelestár.), Anjou-kori Oklevéltár. XIII. Szerk. Almási Tibor. Bp.–Szeged, 2003., 70. p., 107. sz.

28 *Pór Antal*: Habsburgi Ágnes magyar királyné és Erzsébet hercegnő, az Árpád-ház utolsó sarja. In: *Katholikus Szemle* 2. (1888, a továbbiakban: Pór, 1888.), 214–243., 463–493. p., Wertner, 580–582. p.

29 Árpád-házi ifjabb Szent Erzsébet tössi legendája. In: *Legendák és csodák (13–16. század). Szentek a magyar középkorból. II. Összeá. és szerk. Madas Edit, Klaniczay Gábor.* Bp., 2001., 326–327., 329–330. p. (Milleniumi magyar történelem. Források.), Pór, 1888. 491–493. p., *Józsa László*: Középkori uralkodóink betegségei. Bp., 2010. (a továbbiakban: Józsa), 114. p., *Delmar, Emil*: Das Grabmal der Prinzessin Elisabeth von Ungarn im Schweizerischen Landesmuseum in Zürich. In: *Zeitschrift für Schweiz. Archeologie* Band. 4. Genf, 1942., 25–32. p.

I. Károly (Róbert) magyar király³⁰

54-55. életévében, 1342. július 16-án, kedden, a visegrádi várban – egy új vélekedés szerint előrehaladott köszvénye miatt kialakult vesekárosodásban – hunyt el. Másnap a városbeli Szűz Mária-plébániatemplomban ravatalozták fel, majd hajón Budára vitték tetemét, ahol fényes külsőségek között ismét ravatalra helyezték. Innét július 18-án Székesfehérvárra vitték, ahol a következő napon, pénteken a Szent Szűz-bazilikában, királyelődai között, a főoltár mellett, fényűző pompával temették el.³¹

Beatrix vienne-i grófnő, I. Károly húga³²

Kb. 53 évesen, 1343-ban (más forrás szerint 1354-ben, mintegy 64 éves korában) Franciaországban, a fia által a Viennois-i Grófság területén részére alapított royannois-i Szent Jusztin cisztercita kolostorban halt meg, itt is temették el.³³

András calabriai herceg, címzetes nápolyi király, I. Károly negyedik fia³⁴

18 évesen, 1345. szeptember 18-án, vasárnap este 10 óra tájban — a Nápolytól északkelet felől csaknem szomszédos — Aversában, a városfalon kívül épült Maiellai Szent Péter celesztinus Benedek-rendi kolostor kertjében gyilkolták meg, felakasztva a szállásul szolgáló fogadóépület kertre néző emeleti erkélye rácsára. Szeptember 20-án a nápolyi Szent Januariusz érseki székesegyház Szent Lajos-kápolnájában, a templomfalba temették el. Maradványai fölé Ursillo Minutolo nápolyi kanonok kevéssel ezután szép síremléket készíttetett, amely azonban később elveszett. Új, feltehetően a 16. század eleje táján készült sírkövén az alábbi, több téves adatot is tartalmazó feliratot találjuk: ANDREAE CAROLI UBERTI PANNONIAE REGIS F. NEAPOLITANOR. REGI, JOHANNAE UXORIS DOLO ET LAQUEONECATO URSI MINUTULI PIETATAE HIC RECONDITO

---

30 Károly Róbert emlékezete. Vál., szerk., a bevezetőt és a jegyzeteket írta: Kristó Gyula — Makk Ferenc. Bp., 1988., 7–50. p., Kristó, 2003., 23–44. p.

31 SRH, *Thuróczy János: A magyarok krónikája*. Ford. Horváth János. Bp., 1980.² (a továbbiakban: Thuróczy), 226–231. p., Józsa, 142. p.

32 Sroka, 10. p.

33 *Rivalli, Aymarii Delphinatis: Allobrogis Iuris Consulti ac Oratoris Libri De Historia Iuris Ciuilis et Pontifici. De Allobrogibus libri novem, ex autographo codice Bibliothecae Regis editi. Cura et sumptibus Terrebase, Alfredi de. Viennae, 1844., 483. p., <http://fmg.ac/Projects/MedLands/HUNGARY.htm#CharlesMartelSicilydied1295B>, letöltve: 2010. máj. 25., Minieri, 40–41. p.*

34 *Miskolczy István: András herceg tragédiája és a nápolyi udvar*. In: Századok 61–62. (1927–28) 766–800. p., *Kropf Lajos: Az aversai gyilkosság*. In: Erdélyi Múzeum 13. (1896) 97–111., 163–177., 211–228., 258–273. p.

NE REGIS CORPUS INSEPULTUM SEPULTUMUE FACINUS, FOSTERIS REMANERET FRANCISCUS BERARDI F. CAPYCIUS, SEPULCHRUM TITULUM NOMENQ. P. MORTUO ANNOR. XIX. MCCCXLV. KL. OCTOB. Sírja 1732-ben, egy nagy földrengés következtében veszélybe került, ezért a katedrális belsejébe helyezték át, majd a Capella della Santa Restitua bejárata mellé, s még ma is teljes épségben látható. András csontjait a földrengés után egy márvány urnában addigi falsírhelye előtt, a padozatba temették el.³⁵

(Martell) Károly herceg, András címzetes nápolyi király fia³⁶

Két és fél éves korában, rövid betegség után, 1348. június 19-én, csütörtökön, Budán halt meg. Fehérvárott, a Szent Szűz-székesegyházban, királyi ősei mellett temették el.³⁷

Margit cseh hercegnő, I. Lajos első felesége³⁸

Alig 14 éves korában, 1349 őszén, szeptember közepe táján, vélhetően Budán hunyt el, pestisben. Minden bizonnyal Székesfehérvárott, a Szent Szűz-bazilika férje által építtetett ún. Anjou-sírkápolnájában helyezték nyugalomra.³⁹

---

35 *Küküllei János és a Névtelen Minorita* Krónikája. Ford. Geréb László. Bp., 1960. (a továbbiakban: Küküllei/Névtelen), 43. p. (Monumenta Historica IV.), A három *Villani* krónikája. Ford., bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta Ráczi Miklós. Bp., 1909., 154. p. (Középkori Krónikások VIII–IX.), (*Simonyi Ernő*): András magyar királyfi sírja Nápolyban. In: Századok 2. (1868) 211–212. p., Banfi, 172. p.

36 Sroka, 47. p.

37 *Historiae hungaricae fontes domestici*. III. Recensuit et praefatus est Florianus, Matthias. Quinque-Ecclesiis, 1884., 153. p., Küküllei/Névtelen, 93. p.

38 *Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae*. Urkunden-Sammlung zur Geschichte Mährens, im Auftrage des mährischen Landes-Ausschusses, herausgegeben von Chlumecky, P(eter) Ritter von. 7. Brünn, 1858., 134–137., 312–314. p., *Pór Antal*: Nagy Lajos 1326–1382. I–II. Bp., 1892. (Magyar Történeti Életrajzok, a továbbiakban: Pór, 1892.), 10–11. p., *Wertner Mór*: Az Anjouk genealógiája különös tekintettel a magyarországi ágra. In: Turul 6. (1888), 69. p.

39 Okt. 7-én Andrea Dandolo dózse Velencéből azt írja Perugiának, a királyné nemrég hunyt el, így a tekintélyes távolságot számítva legkésőbb szept. második felére tehetjük halálát. Ld. MDE II. 370. p., *Kralovánszky Alán*: A székesfehérvári Anjou-sírkápolna. In: Művészet I. Lajos király udvarában 1342–1382. Katalógus, István király Múzeum, Székesfehérvár, 1982. szept. 11–1983. márc. Szerk. Marosi Ernő, Tóth Melinda, Varga Livia. Bp., 1982., 172. p.

István erdélyi, majd horvát-szlavón-dalmát herceg, I. Károly ötödik fia⁴⁰
22 esztendősen, 1354. augusztus 9-én, szombaton, a szerbek ellen indított hadjáratból visszatérőben, feltehetőleg már magyar felségterületen halt meg. Hercegi székhelyén, Zágrábban, a Szent István-székesegyházban temették el.⁴¹

Erzsébet hercegnő, I. Károly leánya⁴²
Közelebbről ismeretlen időben, a XIV. század közepén, valószínűleg Sziléziában (ma: Lengyelo.) hunyt el. Nyughelyéről semmit sem tudunk.⁴³

Katalin hercegnő, I. Károly leánya⁴⁴
Ismeretlen időpontban, feltehetően a XIV. század közepén, 1355. szeptember 29. előtt, Sziléziában halálozott el. Nem ismeretes, hol nyugszik.⁴⁵

János herceg, István erdélyi és horvát-szlavón-dalmát herceg fia⁴⁶
Mintegy 9 éves korában, nagy valószínűség szerint 1360 őszén, november 17. előtt, a visegrádi királyi udvarban halálozott el. Székesfehérvárt, a Boldogságos Szűz-bazilikában helyezték sírba.⁴⁷

---

40 *Halász Éva*: Anjou István hercegsége (1332–1354). In: Fons 12. (2005, a továbbiakban: Halász, 2005/a), 29–69. p.

41 SRH I., 215. o., Krónikáink magyarul. III/1. Vál. és ford. Kulcsár Péter. Bp., 2006., 44. p. (Történelmi források III.), Halász, 2005/a., 32. p., 18. j.

42 Nevét azért írtuk dőlt betűvel, mert egyes lengyel kutatók — véleményünk szerint helytelenül — elvetik Anjou-származását, azaz hogy Károly leánya lett volna. *Jasiński, Kazimierz*: Rodowód Piastów śląskich. III. Wrocław, 1977. 73–74. p.

43 Uo., 74. p., Europäische Stammtafeln. Stammtafeln zur Geschichte der Europäischen Staaten. Band I. Von *Isenburg, Wilhelm Karl Prinz von*. Marburg, 1965. (a továbbiakban: *Isenburg*), Tafel 196.

44 Nevét amiatt közöljük döntve, mert néhány lengyel történész — meglátásunk szerint úgyszintén hibásan — vitatja Anjou-származását. *Jasiński, Kazimierz*: Rodowód Piastów śląskich. II. Wrocław, 1975. 45–48. p.

45 Uo., 48. p., *Isenburg*, Tafel 193.

46 Sroka, 47. p., *Halász Éva*: Bajor Margit hercegnő (1325–1374) magyarországi tevékenysége. In: Turul 78. (2005, a továbbiakban: Halász, 2005/b), 110–111. p.

47 MDE II. 565–66. p.

Ágnes osztrák és stájer hercegnő, III. András második felesége⁴⁸

Matuzsálemi korban, 83 évesen, 1364. június 11-én, kedden, az Aargau kantonbeli, Brugg város határában fekvő Königsfelden (ma: Svájc) — anyja által alapított — Szűz Mária és Minden Szentek titulusú klarissza kolostorában, hosszabb, mintegy másfél hónapig tartó betegeskedés után, valószínűleg szívelégtelenség következtében halt meg. Június 16-án (más forrás szerint 18-án) ugyanitt, a zárda sírboltjában, kívánsága szerint; egyszerű fakoporsóban, klarissza szerzetesnői ruhában temették el. Maradványait 1770-ben a Habsburg-ház új, a schwarzwaldbeli, Szent Balázs Benedek-rendi (ma: Sankt Blasien, Németo.) apátságban lévő sírboltjába, majd ennek megszűnése után, 1809-ben a karinthiai Szent Pál (ma: Sankt Paul im Lavanttal, Ausztria) bencés apátságba szállították át és temették el újra.⁴⁹

Margit bajor hercegnő, István erdélyi és horvát-szlavón-dalmát herceg neje⁵⁰

Férje halálát követően gyermekeit a magyar udvarban hagyva külföldre távozott és nőül ment egy német főúrhoz. Kb. 49. éves korában, 1374 elején, március 17. előtt, feltehetően férje, Hohenlohe-uffenheim-entzee-i Gerlach családi birtokán, az észak-svábországi Hohenloheban (ma: Németo.), esetleg Bajországra hunyt el. Valószínűleg Münchenben, a város szívében állt, majd 1468 után teljesen átépített Miasszonyunk-templomban, atyja, IV. Lajos császár sírja közelében nyert nyugalóhelyet.⁵¹

Kálmán győri püspök, I. Károly törvénytelen fia⁵²

58-59 évesen, 1375-ben, február 22. után, vélhetően egyházmegyéje székhelyén, Győrött hunyt el. Ugyancsak feltételezhetően itt, a Szűz Mária püspöki székesegyházban, főpap-elődei mellett helyezték nyugalomra.⁵³

---

48 Pór, 1888., 220–243., 463–483., 494–499. p., Wertner, 574–580. p., *Nevsimal, Alfred*: Königin Agnes von Ungarn. Leben und Stellung in der habsburgischen Politik ihrer Zeit. (Dissertation) Wien, 1951.

49 CFH II. 1459., halálának több dátuma maradt fenn: 1360. jún. 10., 15.; ezek bizonyosan tévesek, és 1364. jún. 27., ami valószínűtlenebb, Wertner, 579. p., Pór, 1888. 497. p.

50 Halász, 2005/b, 109–116. p.

51 http://fmg.ac/Projects/MedLands/BAVARIA.htm#_Toc145648158, letöltve: 2010. jún. 2.

52 *Pór Antal*: Kálmán, győri püspök. In: Századok 23. (1889, a továbbiakban, Pór, 1889.), 369–384. p.

53 Elhunytá időpontját közelebről nem tudjuk meghatározni, utóljára 1375. febr. 22-én szerepel, míg utódának áthelyezéséről csak 1376. jan. 23-án rendelkezik a pápa, Pór, 1889., 384. p.,

Katalin hercegnő, I. Lajos első leánya⁵⁴

8 esztendősen, 1378-ban, valószínűleg az év első felében, Budán halt meg. A székesfehérvári Szent Szűz-székesegyház ún. Anjou-sírkápolnájában nyugodott.⁵⁵

Erzsébet hercegnő, címzetes konstantinápolyi császárné, tarantói hercegné, István horvát-szlavón-dalmát herceg leánya⁵⁶

30. életéve táján, vélhetően kevéssel 1380. április eleje előtt, a Nápolyi Királyság területén, közelebbről ismeretlen helyen, esetleg az apuliai Tarantóban (ma: Olaszország), férje, (II.) Fülöp herceg, címzetes konstantinápolyi császár székvárosában hunyt el. Vélhetően, itt, a Szent Katald érseki dómban, hitvese mellett temették el, de elképzelhető, hogy nagyanyja, Erzsébet anyakirályné rendelkezése szerint Magyarországra hozták maradványait.⁵⁷

Erzsébet lengyel hercegnő, I. Károly negyedik házastársa⁵⁸

75-76 évesen, 1380. december 29-én, szombaton, minden bizonnyal az óbudai királynéi palotában hunyt el. Óbudán, az általa alapított Szűz Mária klarissza kolostor (ma: Bp., III. ker.) Krisztus Teste-kápolnájában temették el. Buda a török általi 1541-ben történt elfoglalásakor maradványait a kolostor apácai előbb Pozsonyba, majd Grazba menekítették, onnét Bécsbe, s végül ismét pozsonyi rendházukba vitték magukkal. A klarisszák, mint rendjük magyarországi megtelepítőjét az újkorban szentként tisztelték és gyöngyökkel, drágakövekkel

---

Engel Pál: Magyarország világi archontológiája. 1301–1457. I. Bp., 1996. (História könyvtár. Kronológiák, adattárak.), 71. p.

54 Sroka, 40–41. p., az eljegyzését rögzítő okirat: MDE III. 77–85. p.

55 Engel, 624. p.

56 *Pór Antal: István úr árvája. In: Századok 35. (1901) 97–115., 193–208. p.*

57 Uo., 207–208. p.

58 *Dąbrowski, Jan: Elżbieta Łokietkówna 1305–1380. Kraków, 1914. (Wydziasz Historyczno-filozoficzny. Ser. II., 12.), Dobozy, 63. p., Sroka, Stanisław A.: Elżbieta. In: Leksykon biograficzny. Kraków, 1999., 227–232. p., Szende László: Piast Erzsébet és udvara (1320–1380). PhD értekezés. Eötvös Loránd Tudományegyetem Könyvtára. (kézirat), Bp., 2007., kivételes újkori kultuszára és maradványainak történetére: *Schwarz Katalin: „Mert ihon jönnek a Bonyotok és kezében új szoknyák”*. Források a klarissza rend magyarországi történetéből. Bp., 2002., 46–47., 210. p. (METEM Könyvek 39.)*

befoglalt fejedelmeként a 18. század közepétől Buda–felsővárosi kolostorukban őrizték.⁵⁹

I. Johanna nápolyi királynő, András herceg, címzetes nápolyi király felesége⁶⁰
54 vagy 56 évesen, 1382. május 22-én, csütörtökön (más forrás szerint 12-én) Lucaniában, a Potenza közelében fekvő Muro (ma: Muro Lucano, Olaszország) várában, ahol akkor már hónapok óta raboskodott, mikor lelepleződött, hogy titkon összejár az annak francia ellenségeivel, illetve Nápoly megtámadására buzdítja azokat, Károly négy magyar zsoldossal megölette. Gyilkosai állítólag, bosszúból András herceg gyalázatos haláláért, megkötözve kezeit és lábait, saját ágya párnáival megfojtották. Valóban rejtélyes halálával kapcsolatban gyorsan számos, nagyban eltérő vélemény és mendemonda terjedt el Európaszerte, annak körülményei vélhetően már felderítetlenül maradnak. Nápolyban, nagyatyja, Róbert király és a család több tagja nyugvóhelyének, a klarissza apácák Szent Klára-templomának sekrestyéjében temették el, minthogy kiközösítettként halt meg, állítólag a nyilvánosság teljes kizárásával, jeltelen sírba, egyházi gyászszertartás és az egyébként szokásos kellékek valamint uralkodót megillető külsőségek nélkül. Később sem készült síremlék számára, a korábban övének vélt díszes szarkofág valójában édesanyja maradványait őrzi.⁶¹

-
- 59 Monumenta Poloniae Historica. Pomniki dziejowe Polski. (a továbbiakban: MPH) Tomus II. Wydał Bielowski, August. Lwów, 1872., 690. p., *Johannes Dlugossii Annales seu Chronicae Incliti Regni Poloniae. Liber Decimus. Varsaviae*, 1985. (a továbbiakban: Dlugoss), 75. p., Budai regeszták. II. Összeá.: Wenzel Gusztáv. In: Magyar Történelmi Tár 4. (1857) 363. sz., 172. p., *Bertalan Vilmosné: Az óbudai klarissza kolostor*. In: Koldulórendi építészet a középkori Magyarországon. Tanulmányok. Szerk. Haris Andrea. Bp., 1994., 163., 168. p. (Művészettörténet — Műemlékvédelem. VII.)
- 60 *Óváry Lipót: Nápolyi Johanna*. In: Századok 27. (1893) 491–503., 558–593., 669–679. p. (a továbbiakban: Óváry), *Camera, Matteo: Elucubrazioni storico-diplomatiche su Giovanna I regina di Napoli e Carlo III di Durazzo*. Salerno, 1889. (a továbbiakban: Camera), *St. Clair Baddeley, (Welbore): Queen Joanna I*. London, 1893. (a továbbiakban: Baddeley), *Scarpetta, Domenico: Giovanna I di Napoli. Monografia storica*. Napoli, 1903., *Goldstone, Nancy: The Lady Queen. The Notorious Reign of Joanna I Queen of Naples, Jerusalem and Sicily*. New York, 2009.
- 61 Johannát más forrásunk szerint a várkapornában, imádság közben gyilkolták meg Károly emberei, de felmerült, hogy megmérgezték, sőt az is, hogy önkézzel vetett véget életének, illetve, hogy az önkéntes éhezésbe halt bele. Károly ugyanakkor Itália signoréinek azt írja júl. végén, hogy nagynénje miután valamely betegségtől leverve néhány napig ágyban feküdt, s az elmúlásra készülvén elismerte VI. Orbán pápát, júl. 27-én, azaz csak két hónappal később, természetes halállal hunyt el. *Óváry, 678–679. p., Miskolczy István: Nápolyi Johanna. (Az asszony)*. In: Budapesti Szemle 239. kötet, 674. sz. (1934) 72. p., Baddeley, 295–296. p.

I. Lajos magyar és lengyel király⁶²

56 és fél éves korában, 1382. szeptember 10-én, szerdán, valószínűleg nem évtizedes, közelebbről meghatározhatatlan bőrbaja (talán lepra), hanem súlyos érrendszeri megbetegedés következtében, kevéssel éjjél előtt (esetleg röviddel azután), Nagyszombatban (ma: Trnava, Szlovákia), a királyi kúriában hunyt el. 16-án Székesfehérvárott, a Boldogságos Szűz-székesegyházban, az általa emeltetett Szent Katalin- (más néven: Anjou-) sírkápolnában helyezték nyugalomra testét. 1602-ben néhány a székesegyházba behatolt magyar katona felrobbantotta síremléke fedőlapját és kifosztotta a sirt.⁶³

II. Károly magyar és nápolyi (III.) király⁶⁴

Körülbelül 42 éves korában (más forrás szerint csak 32 évesen), miután a Garai Miklós nádor által szervezett, 1386. február 7-én, Budán végrehajtott merényletet csodás módon túlélte, néhány napon belül, minden bizonnyal 14-én éjjel a visegrádi várba szállították, ahol rabtartói 32 éves korában, február 24-én, szombaton, megfojtották, esetleg méreggel végeztek vele. Lévéen VI. Orbán pápa 1385-ben kiközösítette, s talán gyilkosai sem rendelkeztek tetemének sorsáról, azt több mint öt éven át Visegrádon, egy, a vár alatti Szent András bencés apátság közelében álló házban, később talán pedig a monostor falai között őrizték. A méltatlan állapotot csak 1391-ben szüntették meg, mikor fia, László király kérésére február 3-án IX. Bonifác pápa engedélyezte egyházi szertartással történő elhantolását. Az említett Szent András-kolostorban helyezték nyugalomra, amely feltehetően a török 1544-es foglalásáig működött, majd a század második felében pusztult el.⁶⁵

---

62 Pór, 1892., *Bertényi Iván*: Nagy Lajos király. Bp., 1989. (Népszerű történelem.)

63 Küküllei, 42. p., Pór, 1892. 552. p., *Uő*: Nagy Lajos király halálos betegsége. In: Századok 36. (1902) 209–214. p., *Győry Tibor*: Nagy Lajos király halálos betegsége. Megjegyzések Pór Antal cikkéhez. In: Századok 36. (1902) 579–581. p., Józsa, 150. p., Hankó, 2004., 198. p.

64 *St. Clair Baddeley, (Welbore)*: Charles III of Naples and Urban VI. London, 1894., Camera, Kristó, 2003., 77–84. p., *Pór Antal*: Kis Károly és Erzsébet utolsó éve. In: Századok 30. (1896) 129–147. p. (a továbbiakban: Pór, 1896.)

65 *Monaci Lőrincz* krónikája Kis Károlyról. Ford., bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta Márki Sándor. Bp., 1910., 151–153. p. (Középkori Krónikások X.), *Süttő Szilárd*: Anjou-Magyarország alkonya. Magyarország politikai története Nagy Lajostól Zsigmondig, az 1384–1387. évi belviszályok okmánytárával. I. Szeged, 2003. (a továbbiakban: Süttő), 112–124. p., 690. j. (Belvedere-monográfiák 2.), *Uő*: A II. (Kis) Károly elleni merénylet 1386. február 7-én. In: *Hadtörténelmi Közlemények* 113. (2000) 379–394. p., Józsa, 179–182. p. Egy másik, aligha hihető vélemény szerint gyilkosai tetemét nyilvánosan felravatoltatták, majd 1386. jún. 3-án a

Erzsébet bosnyák hercegnő, I. Lajos második neje⁶⁶

47-48 évesen, 1387. január 13-15. között a dalmáciai Novigrad (ma: Horváto.) várában, ahol leányával, Mária királynővel mintegy fél éve raboskodott, fogvatartói annak szeme láttára megfojtották. Zárában (ma: Zadar, Horváto.), a Szent Kriszgon domonkos monostorban temették el, ahol nem hitelesített sírja ma is megtekinthető. Más hagyomány úgy tartja, hogy leánya, Mária néhány évvel később Székesfehérvárra hozatta és a bazilika Szent Katalin-sírkápolnájában helyeztette el maradványait, melyek felett életnagyságú szobrot állíttatott tiszteletére.⁶⁷

Mária magyar királynő⁶⁸

24 évesen, 1395. május 17-én, hétfőn, a Vértes (vagy a forrás más, véleményünk szerint téves értelmezése szerint a Buda körüli hegyek) erdejében vadászva lovasbalesetet szenvedett és magzatával — talán a megindult koraszülés következtében — hunyt el. Június 10. tájt, Váradon (ma: Oradea, Románia), a Szűz Mária-székesegyházban, közel a főoltárhoz helyezték nyugalomra.⁶⁹

---

visegrádi Szent Lőrinc-templomban fejedelemhez illő pompával temették el. Ld. Pór, 1896., 142. p.

- 66 *Pór Antal*: Ifjabb Erzsébet királyné, Nagy Lajos király felesége. In: Századok 29. (1895) 833–844., 902–921. p., Pór, 1896.
- 67 *Šišić, Ferdo*: Ljetopis Pavla Pavlovića patricija zadarskoga. Vjestnik kraljevskog hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog. Zemaljskog arkiva. VI. Zagreb, 1904., 10. p., Magyar Országos Levéltár. Diplomataikai Levéltár (a továbbiakban: DL), 7309., Süttő, 151. p.
- 68 *Márki Sándor*: Mária, Magyarország királynéja 1370–1395. Bp., 1885. (Magyar Történelmi Életrajzok 1., a továbbiakban: Márki, Kristó, 2003., 67–76. p.
- 69 Chronik über Sigmund König von Ungarn. Mitgeteilt von *Cardauns, Hermann*. Forschungen zur deutschen Geschichte. (16.) Göttingen, 1876., 344. p., SRH II., 344–345. p., MPH III. Lwów, 1878., 229. p., MPH VI. Kraków, 1893., 661. p., Márki, 148–149. p., *Karácsonyi János*: Mária királyné halála napja. In: Századok 41. (1907) 461–463. p., *C. Tóth Norbert*: Az 1395. évi lengyel betörés. A lengyel–magyar kapcsolatok egy epizódja. In: Honoris causa. Tanulmányok Engel Pál tiszteletére. Szerk. Neumann Tibor, Rácz György. Bp.–Piliscsaba, 2009., 450–458. p. (Társadalom- és művelődéstörténet tanulmányok 40. Annalecta mediaevalia. III.), *H. Fekete Péter*: Mária vagy Beatrix királyné sírja? In: Századok 46. (1912) 311–314. p., Thuróczy és Bonfini szerint betegségben halt meg, s az utóbbi úgy tudja, Zsigmond Székesfehérvárott, a királyi bazilikában temette el. Thuróczy, 308. p., *Bonfini, Antonio*: A magyar történelem tizedei. Ford. Kulcsár Péter. Bp., 1995. (a továbbiakban: Bonfini), 518–519. p. A kutatás egységesen a német kútfő közlését tartja hitelesnek.

Hedvig lengyel királynő, I. Lajos harmadik leánya⁷⁰

26 éves korában, néhány héttel leánya világrahozatala után, 1399. július 17-én, csütörtökön (más, kevésbé hitelt érdemlő forrás szerint június 15-én, vasárnap), Krakkóban halt meg, feltehetően gyermekágyi lázban. Teste egy hónapig állt felravatalozva Krakkóban, a Wawel Szent Vencel- és Szent Sztaniszláv-székesegyházában, majd a még előtte elhunyt újszülöttével együtt, augusztus 15-én ott, a főoltár közelében, az evangéliumi oldalon helyezték örök nyugalomra. Síremlékén a felirat áll: HEDVIGIS, LUDOVICI HUNGARIAE ET POLONIAE REGIS FILIA, CASIMIRI MAGNI NEPTIS, VLADISLAI JAGELLONIS UXOR. OBIIT ANNO DOMINI MCCCLXXXIX. A TERGO HUIUS MARMORIS ULTIUM EXPECTAT DIEM.⁷¹

Margit magyar és nápolyi királyné⁷²

65 évesen, 1412. augusztus 6-án, szombaton, Melában (ma: Acquafredda, Olaszország), a campaniai Salerno közelében hunyt el — pestisben. Egy kisebb salerno-i templomban ravatalozták fel, majd fia utasítása szerint sietve az óvárosi Szent Máté apostol-székesegyházban helyezték nyugalomra.⁷³

László magyar trónkövetelő, ellenkirály (V.) és nápolyi király⁷⁴

38 éves korában, 1414. augusztus 6-án, hétfőn — vélhetően régebbi eredetű kankójának (gonorrhoea) szívére történt áterjedése vagy általános szepszis kialakulása miatt, többhetes betegség, végül napokig tartó agónia, illetve napra pontosan két évvel anyja halála után, Nápolyban, a Castel Nuovóban szenvedett

---

70 *Kellogg, Charlotte*: Jadwiga Poland's Great Queen. The McMillan Company. New York, 1931., *Lenarduzzi, Marie-Albane*: Szent Hedvig magyarországi Anjou hercegnő, Lengyelország királynője. Ford. Járasi János. Bp., 2003., *Halecki, Oskar*: Jadwiga of Anjou and the rise of East Central Europa. New Jersey, 1991. (East European Monographs 308.)

71 MPH II. 889. p., MPH VI. 663. p. MDE III. 769. p.

72 *Valente, A(ngela)*: Margherita di Durazzo, vicaria Carlo III e turice di re Ladislao. In: Archivio storico per le Province Napoletane. Nuova Serie. A. 1. (1915), 265–312., 467–502. p., 2. (1916–17), 267–310. p., 4. (1918) 5–43., 169–214. p., *Uő*: Margherita di Durazzo. Napoli, 1913., *Cutolo, Alessandro*: Re Ladislao d'Angiò-Durazzo. I–II. Milano, 1936. (a továbbiakban: Cutolo, 1936.)

73 Cutolo, 1936., 390. p., <http://genealogy.euweb.cz/capet/capet19.html#MCD>, letöltve: 2010. jún. 8.

74 *Miskolczy István*: Nápolyi László. In: Századok 55–56. (1921–22, a továbbiakban: Miskolczy), 330–350., 499–523. p. Cutolo, 1936., *Uő*: Durazzói László nápolyi király (Jellemrajz.) Századok. 63. (1929), 113–127. p.

ki. Nővére és utóda, Johanna királynő minden fejedelmi pompa nélkül, „mint egy tatárt”, a városbeli Szent János Ágoston-rendi templomban temettette el. Sírja fölé egy évtizeddel később pompás, 18 méter magas, monumentális mauzóleumot emeltek, őt magát lovasszobor formájában öröktíve meg. Sírkövére az alábbiakat vésték (a rövidítések feloldásával): QUI POPULOS BELLO TUMIDOS, QUI CLADE TIRANNOS, PERCULIT INTREPIDUS, VICTOR TERRAQUE MARIQUE. LUX ITALUM, REGNI SPLENDOR CLARISSIMUS HIC EST, CUI TANTO HEU LACRIME, ET SOROR ILLUSTRISSIMA FRATRI. REX LASISLAUS DECUS ALTUM, ET GLORIA REGUM, DEFUNCTO PULCHRUM DEDIT HOC REGINA IOHANNA, UTRAQUE SCULPTA SEDES MAIESTAS ULTIMA REGUM FRANCORUM, SOBOLES KAROLI SUB ORIGINE PRIMI.⁷⁵

II. Johanna nápolyi és címzetes magyar királynő, II. Károly nővére⁷⁶

62 (más adat szerint 64) éves korában, 1435. február 2-án, szerdán, Nápolyban, a Castel Capuanóban hunyt el. A városi Legszentebb Angyali Üdvözlétemplomban, a főltár előtt temették el. Eredeti sírköve elveszett, a helyette 1606-ban állított kövön az alábbi felirat olvasható: JOHANNE II. HUNGARIAE, HIERUSALEM, SICILIAE, DALMATIAE, CROATIAE, RAMAE, SERUIAE, GALITIAE, LADOMERIAE, COMANIAE, BULGARIAEQUE REGINAE, PROVINCIAE ET FOLCALQUE II. AC PEDIMONTIS COMITISSAE. ANNO DOM. MCCCCXXXV DIE II MENSIS FEBR.⁷⁷

Zsigmond magyar, cseh és itáliai király, német-római császár⁷⁸

70. életévében, 1437. december 9-én, hétfőn, a dél-morvaországi Znaimban (ma: Znojmo, Cseho.), kívánsága szerint, trónjára ültetve, feltehetően keringési elégtelenség okozta végelgyengülésben halt meg. Elhunytá után, ugyancsak

---

75 Miskolczy, 521–522. p., Cutolo, 1936., 427–429. p., Józsa, 184–185. p., Banfi, 173. p., Lővei, 38–46. p. A pompás síremlék Andrea da Firenze munkája.

76 Johanna, minthogy feltehetően Zárában született és szintén viselte a magyar uralkodói címet, került bele összeállításunkba. *Faraglia, N(unzio) F(ederigo)*: Storia della regina Giovanna II d'Angiò. Lanciano, 1904., *Uő*: Studii intorno al regno di Giovanna II d'Angiò. In: Atti Accademia Pontaniana 24. (1896), 30–44. p., Cutolo, 1936.

77 Cutolo, 1936., 390. p., Banfi, 172. p.

78 *Mályusz Elemér*: Zsigmond király uralma Magyarországon 1387–1437. Bp., 1984., *Wefers, Sabine*: Das politische System Kaiser Sigmunds. Steiner Verlag. Stuttgart, 1989., *Das Zeitalter König Sigmunds in Ungarn und im Deutschen Reich*. Herausgegeben von Schmidt, Tilmann, Gunst, Peter. Debrecen, 1997.

rendelkezése értelmében, három napig ült — mintegy ravatalon — teljes uralkodói díszben a trónszéken, majd Pozsony–Esztergom–Buda útvonalon néhány hét alatt Váradra (ma: Oradea, Románia) szállították testét, ahol feltehetően az év utolsó napjai táján a Szűz Mária püspöki székesegyházban első felesége, Mária közelében temették el. Szarkofágját vélhetően 1638-ban vagy 1660-ban pusztították el a templomba betört katonák.⁷⁹

Albert magyar, cseh és német (II.) király, osztrák (V.) herceg⁸⁰

42 éves korában, 1439. október 27-én, kedden, hazaútján Bécs felé a sikertelen délvidéki, török elleni hadjáratból, a Komárom megyei Neszmélyen halálozott el, vérhasban. Székesfehérvárt, a Boldogságos Szűz-bazilikában, páratlan pompával helyezték sírba testét.⁸¹

Erzsébet hercegnő, magyar, cseh és német királyné, Zsigmond leánya⁸²

34 évesen, 1442. december 17-én, hétfőn, Győrött halálozott el kissé gyanús hirtelenséggel, talán egy agresszív influenza-vírusfertőzés következtében, az I. Ulászlóval folytatott béketárgyalások lezárásakor. Székesfehérvárott, a Szűz Mária-székesegyházban, közvetlenül férje mellé vagy annak sírjába temették.⁸³

---

79 Eberhard Windecke emlékirata Zsigmond királyról és koráról. Ford., sajtó alá rendezte és a bevezető tanulmányt írta Skorka Renáta. Bp., 2008. (a továbbiakban: Windecke), 329., 335–337. p. (História könyvtár. Elbeszélő források 1.), Thuróczy, 337. p., Bonfini, 560–564. p., Józsa, 158. p., Hankó, 2004., 133. p.

80 Wostry, Wilhelm: König Albrecht II. (1437–1439). I–II. Prag, 1906–7. (Prager Studien aus dem Gebiete der Geschichtswissenschaft 12–13.), Mályusz Elemér: Az első Habsburg a magyar trónon. In: Aetas 9. (1994) 1. sz. 120–147. p., Hödl, Günther: Albrecht II.: Königtum, Reichsregierung und Reichsreform 1438–1439. Wien–Köln–Graz, 1978.

81 Thuróczy szerint (342. p.) Szent Simon és Júdás ünnepén, 28-án hunyt el, míg Windecke előbb úgy nyilatkozik, hogy Simon és Júdás napja előtti napon (azaz 27-én), majd másutt úgy, hogy a mondott apostolok ünnepe előtt való hétfőn halt meg, ami 26. volt. Ld. Windecke, 83., 341. p.) Kottaner Jánosné emlékirata alapján (In: A korona kilenc évszázada. Történelmi források a magyar koronáról. Vál. és szerk. Katona Tamás. Bp., 1979., az iratot ford. Mollay Károly, 60. p.), a kutatás egységesen 27-ét tartja Albert halálidejének.

82 Dunst, R.: Königin Elisabeth von Ungarn und ihre Beziehung zu Österreich, 1439–1442. In: Jahresberichte des Staatsgymnasium in Böhmisches-Leipa 1906–8., Beiträge zur Geschichte der Königin Elisabeth von Ungarn und ihres Sohnes König Ladislaus MCCCCXL–MCCCCLVII. Herausgegeben von Birk, Ernst. Wien, 1848.

83 Bonfini, 661. p.

I. Ulászló magyar és lengyel (III.) király⁸⁴

20 esztendőskorában, 1444. november 10-én, kedden, a délelőtti órákban, kivételes bátorsággal, az első sorokban küzdve esett el a várnai (ma: Varna, Bulgária) csatában — miután több sebet kapott, lova pedig végül kidőlt alóla (vagy felbukott vele) és ő így a janicsárok fogságába került, akik — állítólag Murád szultán parancsára — gyorsan lenyakazták. Fejét győzelmi jelvényként, lándzsára tűzve hordozták körbe, majd a török tábort védő sáncre helyezték ki. Nagy valószínűség szerint a csatamezőn, külön a sokezer magyar áldozattól, de jeltelen sírba hantolták el.⁸⁵

Borbála cilli grófnő, Zsigmond második hitvese⁸⁶

59 évesen, 1451. július 11-én, vasárnap, az észak-csehországi, Prága közelében fekvő Mělníkben — más, valószínűtlenebb forrásunk szerint Grazban, Stájerország székhelyén hunyt el — állítólag pestisben. Prágában, a Szent Vítus-katedrálisban, a cseh királyok síremlékei között temették el ünnepélyes szertartással.⁸⁷

Hunyadi János kormányzó, szörényi bán, erdélyi vajda, székely, temesi, bihari és aradi ispán⁸⁸

Kb. 49-51 éves korban, a keresztes táborban kitört pestisjárványban megbetegedvén, világraszóló győzelme után három héttel, 1456. augusztus 11-én, szerdán a hajnali órákban, a Szerém megyei Zimonyban (ma: Zemun, Szerbia), az általa építtetett kápolnában hunyt el. Haláltusájában Capistrano-i Jánosnak gyónt meg, aki fiaival egyetemben utolsó pillanatáig mellette volt. Gyulafehérvárott (ma: Alba Iulia, Románia), a Szent Mihály püspöki székesegyházban, feltehetően a kereszthajóban, Szent Kozma és Damján oltára előtt temették el. Röviddel

---

84 *Dąbrowski, Jan*: Władysław I Jagiellończyk na Węgrzech 1440–1444. Warszawa, 1922., *Vaszyr Kolos*: I. Ulászló magyar király esküszegése és a várnai veszedelem Győr, 1884.

85 I. Ulászló utolsó perceiről, lévén annak nem volt megbízható szemtanúja, több, számos tekintetben nagyban eltérő vélemény is olvasható; Bonfini, 641–644. p., *Ransano, Pietro*: Minden idők évkönyvei. In: Humanista történetírók. Vál., ford., jegyz. Kulcsár Péter. Bp., 1977., 45–46. p., *Cvetkova, Bisztra*: A várnai csata. Ford. Bödey József. Bp., 1988., 201. p.

86 *Krzenek, Thomas*: Barbara von Cilli — eine „deutsche Messalina“? In: Mitteilungen der Gesellschaft für Salzburger Landeskunde 131. (1991) 45–67. p.

87 Bonfini, 661. p. Elképzelhető, hogy Borbála királyné is pestisben halt meg.

88 *Teke Zsuzsa*: Hunyadi János és kora. Magyar história. Bp., 1980., *Dümmerth Dezső*: A két Hunyadi. Bp. (1985.), *Held, Joseph*: Hunyadi: Legend and reality. New Jersey, 1985. (East European Monographs 178.)

elhantolása után készült, díszes, gyönyörűen faragott szarkofágja, súlyosan megrongált állapotban ma a székesegyház déli mellékhajójában található.⁸⁹

Hunyadi László horvát-dalmát bán, lovászmester, temesi ispán, Hunyadi János kormányzó elsőszülött fia⁹⁰

25-26 évesen, 1457. március 16-án, szerdán, a koraesti órákban, Budavárott, a Szent György téren, a Friss palotával szemben — az országnagyok által felségsértés és hűtlenség bűnében elmarasztaltatva, királyi parancsra — lefejezték. Kevéssel a kivégzés után, a koraesti órákban a Szent Mária Magdolna-templomba vitték testét, majd másnap hajnalban, mintegy titkon, a vár alatti Krisztus Testetemetőkápolnában, „az apagyilkosok sírjai mellett” temették el. Egy évvel később, 1458. február eleje táján, még mielőtt a napokban királlyá választott Mátyás visszatért volna Magyarországra, nagybátyjuk, Szilágyi Mihály maradványait Gyulafehérvárra vitette át és személyesen ott, a székesegyházban, atyjuk mellett helyeztette nyugalomra.⁹¹

V. László magyar és cseh király, osztrák herceg majd főherceg⁹²

18. életévében, 1457. november 23-án, szerdán dél körül, a prágai Hradsinban, talán leukémiában, esetleg bubópestisben, vagy a legújabb, inkább meggyőző vélemény szerint gyomor- (vagy nyombél-) fekély-perforáció miatt bekövetkezett hashártya-gyulladásban, rendkívül hirtelen hunyt el. November 26-án, Prágában, királyi pompával, ősei közé, a Szent Vítus-székesegyházban „IV. Károly császár oltalma alatt” temették el.⁹³

---

89 Thuróczy, 395–396. p., *Ranzanus, Petrus*: A magyarok történetének rövid foglalata. Ford., az utószót és a jegyzeteket írta: Blazovich László, Sz. Galántai Erzsébet. Bp., 1999. (a továbbiakban: *Ranzanus*), 129–131. p. (Milleniumi magyar történelem. Források.), Bonfini, 678–680. p., Hankó, 2004., 184–185. p.

90 *Versényi Klára*: Hunyadi László élete és pártgyűlölségek fejlődése Hunyadi János haláláig. (Doktori értekezés.) Debrecen, 1927.

91 Thuróczy, 405–406. p., Bonfini, 686–687., 703. p., *Ranzanus*, 135. p., Hankó, 2004., 184. p., *Kropf Lajos*: Egykorú tudósítás Hunyadi László haláláról. In: *Századok* 35. (1901), 180–181. p.

92 *Jarz, Konrad*: König Ladislaus Posthumus. Wien, 1877., Kristó, 2003., 139–150. p.

93 Bonfini, 690–693. p., Thuróczy, 408. p., Józsa, 146–166. p., Hankó, 2004., 199. p.

Hunyadi Klára, Hunyadi János kormányzó nőtestvére⁹⁴

Utoljára 1459-ben említik, ezévből, vagy kevéssel utóbb, talán 45-55 év közötti korban halhatott meg. Eltemetésének helyét nem ismerjük.⁹⁵

Szilágyi Mihály kormányzó, nándorfehérvári várnagy, macsói bán és alsó-magyarországi főkapitány⁹⁶

Miután az előző év novemberében egy katonai akciója során az északnyugat-szerbiai Pozsarevác (ma: Požarevac, Szerbia) közelében török fogságba esett és Isztambulba vitték, körülbelül 58-60 éves korában, 1461 elején II. Mehmed szultán parancsára a Jedikulában kivégezték. Feltehetően az erődben temették el.⁹⁷

Anna hercegnő, thüringiai tartománygrófné, szász hercegné, Albert király elsőszülött leánya⁹⁸

30 éves korában, 1462. november 14-én, vasárnap, férje, II. Vilmos thüringiai tartománygróf birtokán, a nyugat-szászországi, Naumburgtól nyugatra fekvő Eckartsbergában (ma: Németo.) hunyt el. Thüringiában, a Gotha közeli Reinhardsbrunnban, a Szűz Mária bencés apátságban helyezték nyugalomra.⁹⁹

Katalin cseh hercegnő, I. Mátyás első házastársa¹⁰⁰

15 évesen, 1464. februárban vagy március legelején, minden bizonnyal a budai palotában – feltehetően tüdőbajban, vagy valamilyen influenzafertőzésben – halálozott el. Budán, a Szent Zsigmond- (vagy másik nevén: Kisebb Szűz Mária-) prépostság templomában nyert nyugvóhelyet. 1827-ben a Szent György

-
- 94 DL 26 891., *Kubinyi András*: Mátyás király. Bp., 2001. (a továbbiakban: Kubinyi), 10–11. p.
- 95 *E. Kovács Péter*: A Hunyadi-család. In: Hunyadi Mátyás. Emlékkönyv Mátyás király halálának 500. évfordulójára. Szerk. Rázsó Gyula. Bp., 1990., 40., 45. p.
- 96 *Fraknói Vilmos*: Szilágyi Mihály, Mátyás király nagybátyja. Bp., 1913. (a továbbiakban: Fraknói, 1913.)
- 97 Bonfini, 749., 801. p., Fraknói, 1913., 105–108. p.
- 98 *Fraknói Vilmos*: Anna szász hercegné magyar trónkövetelő 1458-ban. In: Századok 31. (1897) (a továbbiakban: Fraknói, 1897.), 1–13. p., Habsburg Lexikon. Szerk. Hamann, Brigitte. A magyar kiadást szerk. Szmodits Anikó. Bp., 1990. (a továbbiakban: HL), 48. p.
- 99 <http://genealogy.euweb.cz/habsburg/habsburg2.html#A5>, letöltve: 2010. jún. 10.
- 100 *Glogowski, Stefan*: Potomci krále Jiřího z Poděbrad (Genealogie knížat z Minsterberka). Ostrava, 1989. 17–19. p., *Hoensch, Jörg K.*: Matthias Corvinus. Diplomat, Feldherr und Mäzen: Graz–Wien, 1998., 71–72., 81. p.

téren folyó tereprendezési munkák során vélhetően az ő sírját is megtalálták és maradványai valószínűleg Prágába kerültek.¹⁰¹

Szilágyi Zsófia, Szilágyi Mihály kormányzó nőtestvére¹⁰²

Pontosan nem ismert időben, 1474. január 12. után, esetleg néhai férje, Vingárti Geréb János egyik erdélyi birtokán hunyt el. Temetkezési helye szintén ismeretlen.¹⁰³

Szilágyi Erzsébet, Hunyadi János kormányzó neje¹⁰⁴

Hetvenes éveinek elején, az 1483. december 18. utáni hetekben, esetleg a következő év kezdetén, talán a budai udvarban hunyt el. Fia röviddel ezután Székesfehérvárott, a Szűz Mária-székesegyházban temettette el.¹⁰⁵

I. (Hunyadi) Mátyás magyar és választott cseh király¹⁰⁶

47 évesen, 1490. április 6-án, kedden, reggel 6 és 7 óra között, többnapos haláltusa után szenvedett ki Bécsben, a főhercegi palotában — nagy valószínűség szerint — agyvérzés vagy egyéb hasonló központi idegrendszeri katasztrófa (agyi verőértágulat-repedés), esetleg prosztatatarák következtében. Tetemét először a palota ebédlőtermében ravatalozták fel, ahol az udvar tagjai rohatták le kegyeletüket, majd azt egy szurokkal lezárt koporsóban kivitték egy nagyobb köztérre, hogy a városlakók sokasága is elbúcsúzhasson a királytól. Innen a temetési menet a bécsi Szent István-székesegyházba vonult, itt ismét ravatalra

---

101 Bonfini, 721. p., Hankó, 2004., 179–180. 200. p., *Jankovich Miklós*: Budai Várban talált régi gazdag sírboltról, és benne hihetőleg helyzetetett Katalin királyné, Podiebrad leánya teteméről. Tudományos Gyűjtemény. 11. (1827) 2. sz. 42–61. p., *Végh András*: Adatok a budai Kisebb Szűz Mária, más néven Szent Zsigmond templom alapításának történetéhez. In: Budapest Régiégei 33. (1999) 27. p.

102 1438-ban még hajadon (DF 233 529.), később Vingárti Geréb János erdélyi kormányzó (1445), majd alvajda (1450) felesége volt.

103 *Kis Bálint*: Erdély régi családjai. II. In: Turul 29. (1911) 4. sz. 157. p.

104 1438-ban már Hunyadi János, majdani erdélyi vajda és kormányzó hitvese (DF 233 529.).

105 DF 210 502. Elhunytának időpontja valamennyi munkában helytelenül szerepel. Bonfini, 871. p., *Wertner Mór*: Családtörténeti adalékok. In: Erdélyi Múzeum 21. (1904) 1. sz. 34. p.

106 *Teke Zsuzsa*: Mátyás, a győzhetetlen király. (Bp.,) 1990. (Tudomány — Egyetem. Történelmi életrajzok.), Hunyadi Mátyás. Emlékkönyv Mátyás király halálának 500. évfordulójára. Szerk. Rázsó Gyula. Bp., 1990., Mátyás király. Emlékkönyv születésének ötszázéves évfordulójára. I–II. Szerk. Lukinich Imre. Bp., 1940., *Fraknói Vilmos*: Hunyadi Mátyás király (1440–1490). Bp., 1890. (Magyar Történeti Életrajzok.), Kubinyi

helyezték, majd 13-án Beatrix királyné, János herceg és az országnagyok kíséretében hajón a Dunán Budára indították. A székvárosból Fehérvárra vitték a tetemet, ahol április 25-én rendkívüli pompa közepette, egy ideiglenes sírban, a bazilika szívében temették el. Más – bizonytalanabb hitelű – forrás szerint testét már néhány órával halála után útba indították Magyarországra, s az április 8-án éjjel Székesfehérvárra ért, ahol a Szent Szűz-székesegyházban egy ideiglenes sírba helyezték. 16 nappal később, amikorra elkészült már életében csaknem teljesen befejezett, pazar márvány síremléke, hatalmas gyászoló tömeg közepette, fedelmi pompával, ünnepélyesen oda temették át.¹⁰⁷

Bátori Margit, Szilágyi Mihály kormányzó hitvese¹⁰⁸

Legkevesebb 63-65 éves korában, 1499. április közepe után, ismeretlen helyen hunyt el. Nyugvóhelyét illetően semmit sem tudunk.¹⁰⁹

Hunyadi (Corvin) János lipitói és opavai herceg, hunyadi gróf, szlavón és horvát-dalmát bán, I. Mátyás törvénytelen fia¹¹⁰

31 és fél esztendősen, 1504. október 12-én, szombaton, éjjel 11 órakor, a betört török elleni hadjárata idején, Horvátországban, a Varasd megye nyugati részén fekvő Krapinán (ma: Krapina, Horváto.) halálozott el váratlanul. Az ugyancsak Varasd megyei Lepoglavában (ma: Lepoglava, Horváto.), a (Boldogságos) Szűz Mária pálos kolostor templomában, a főoltár előtt, a szentély padozata alá temették el. Egykori hűséges albánja, Gyulai János készíttetett számára sírkövet, melynek már a XIX. században is teljesen elkopott, olvashatatlan feliratát a templom régi emlékkönyve őrizte meg: HAEC TENET ARCTA DUCEM TUMBA IOANNEM, MATHIAE, QUI STIRPS INCLYTA REGNI ERAT. STRENUUS HI ARMIS PARTAQUE MUNDO TRIUMPHA PLURIMA POST. VICTOR DIEM

---

107 Bonfini, 893–898. p., *Tabero, Ludovicus*: Kortörténeti feljegyzések (Magyarország). Közreadja Blazovich László, Sz. Galántai Erzsébet. Szeged, 1994., 63–65. p. (Szegedi Középkortörténeti Könyvtár 4.), Józsa, 175–177. p., Hankó, 2004., 200. p.

108 *Wertner Mór*: A Báthoryak családi történetéhez. In: Turul 18. (1900) 1. sz. 11. p., *C. Tóth Norbert*: Ki kicsoda az ecsedi Báthori családban. A Báthori család ecsedi ágának tagjai, 1377–1541. In: Szabolcs–szatmár–beregi Szemle 43. (2009) 1. sz. 22. p.

109 1499. ápr. 12.: DL 71 073.

110 *Schönherr Gyula*: Hunyadi Corvin János 1473–1504. Bp., 1894. (Magyar Történeti Életrajzok 25/2., a továbbiakban: Schönherr)

CLAUSIT EXTREMUM ANNO CHRISTI TERQUINGENTESIMO QUARTO
DIE OCTOBRIS XII. IOANNES DE GYULA FIERI FECIT.¹¹¹

Hunyadi Kristóf herceg, János szlavón és horvát-dalmát bán fia¹¹²

6-8 éves korában, 1505. március 17-én, csütörtökön, feltehetőleg atyja egyik nagyobb szlavóniai uradalmában hunyt el. Lepoglavában, a pálos rendi Szűz Mária-monostor főoltáráról jobbra, atyja mellett helyezték sírba.¹¹³

Erzsébet hercegnő, lengyel királyé és litván nagyfejedelemné, Albert király ifjabbik leánya¹¹⁴

68-69 évesen, 1505. augusztus 30-án, szombaton, a Lengyel Királyság székhelyén, Krakkóban halt meg. Ugyanitt, a waweli Szent Sztaniszláv és Vencel-székesegyházban temették el.¹¹⁵

Anna foix-i grófnő, II. Ulászló hitvese¹¹⁶

22. életévében, 1506. július 26-án, vasárnap, délután fél négykor, néhány héttel fia, Lajos herceg születése után, a budai királyi palotában, minden bizonnyal gyermekágyi lázban hunyt el. Budán, a Szent Zsigmond- (más nevén: Kisebb Szűz Mária-) prépostság templomában temették el, majd 1516. március közepén, férje halála után felnyitották sírját és maradványait azzal együtt átszállították Székesfehérvárra és a Szent Szűz-bazilikában közös sírban helyezték őket nyugalomra.¹¹⁷

---

111 Schönherr, 304–306. p., Hankó, 2004., 186. p.

112 Schönherr, 272., 308–309. p.

113 Schönherr, 309. p.

114 HL, 80. p.

115 MPH III. 89., 215. p.

116 *Wenzel Gusztáv*: II. Ulászló magyar és cseh királynak házasa élete. 1501–1506. In: Századok 11. (1877, a továbbiakban: Wenzel), 727–757., 816–840. p., *Kropf Lajos*: Anna királyné, II. Ulászló neje. In: Századok 29. (1895) 689–709. p.

117 Wenzel, 837. p., *Kubinyi András*: Buda, Magyarország középkori fővárosa. Tanulmányok Budapest múltjából. 29. (2001) 18. p. (Budapest várostörténeti monográfiái 38. A budai királyi palota évszázadai.)

Hunyadi Erzsébet, János szlavón és horvát-dalmát bán leánya¹¹⁸

11 éves korában, 1508 elején, kevéssel január 5. után, a Békés megyei Gyulán halt meg. Ugyanitt, a Szűz Mária ferences (obszerváns) kolostor sírboltjában temették el.¹¹⁹

Beatrix nápolyi hercegnő, I. Mátyás második hitvese¹²⁰

51 évesen, 1508. szeptember 13-án, szerdán, reggel 9 óra tájt halt meg Nápolyban, a Castello Capuano-ban. Másnap a Szent Péter vértanú titulusú Domonkos-rendi kolostorban, a jobb oldali hetedik kápolnában temették el, édesanyja mellett. Egyszerű, márványból készült szarkofágja felett egy kőtáblán a következő felirat áll: BEATRIX ARAGONEA, PANNONIAE REGINA, FERDINANDI PRIMI NEAP. REGIS FILIA. DE SACRO HOC COLLEGIO OPT. MERITA HIC SITA EST. HAEC RELIGIONE ET MUNIFICENTIA SE IPSAM VINCIT.¹²¹

Frangepán Beatrix, János szlavón és horvát-dalmát bán házastársa¹²²

30 évesen, 1510 elején, minden bizonnyal a gyulai várban, a jókora Békés megyei Hunyadi-uradalom központjában hunyt el. A városban, az obszerváns ferencesek Szűz Mária-kolostorának sírboltjában, leánya mellett helyezték örök nyugalomra.¹²³

II. Ulászló magyar és cseh király¹²⁴

60 éves korában, 1516. március 13-án, csütörtökön, este 7 órakor, a budai királyi palotában, vélhetően korábbi agytrombózisa, vagy egyéb vélelmezhető krónikus érrendszeri betegsége szövődményei miatt hunyt el. Előbb a palotában ravatalozták fel, majd 16-án feltehetően a várbeli ferences Szent János evangélista-kolostor

---

118 Schönher, 230., 310–311. p.

119 Schönher, 313. p.

120 *Berzeviczy Albert*: Beatrix királyné (1457–1508). Történelmi élet- és korrajz. Bp., 1908. (Magyar Történelmi Életrajzok 52., a továbbiakban: Berzeviczy), Aragóniai Beatrix magyar királyné életére vonatkozó okiratok. Közli Berzeviczy Albert. Bp., 1914. (Magyar történelmi emlékek 1. Okmánytárak.)

121 Berzeviczy, 659–663. p., Banfi, 174. p.

122 Schönher, 226–230., 310–313. p.

123 Schönher, 313. p.

124 *Beiträge zur Geschichte Ungerns unter der Regierung der Könige Wladislaus II. und Ludwig II.* 1490–1526. Mitgetheilt von Firnhaber, Friedrich. (Wien), 1849., Wenzel, *Főgel József*: II: Ulászló udvara. (1490–1516.) Bp., 1913., *Kulcsár Péter*: A Jagelló-kor. Bp., 1981. (Magyar história.)

templomába vitték át testét. Másnap indult a temetési menet Székesfehérvárra, ahol 20-án a Szent Szűz-egyházban, budai sírjából kihantolt feleségével, Annával — valamint egy ismeretlen királynénak, talán I. Károly király második, lengyel nejeének az előkészületek során véletlenül feltárt maradványaival — együtt, közös nyughelyre temették el.¹²⁵

II. Lajos magyar és cseh király¹²⁶

20 évesen, 1526. augusztus 29-én, szerdán, este 5-6 óra tájt, a mohácsi csataterőről menekülőben, nem tisztázható körülmények között — állítólag lovával felbukva vagy azzal a partról visszacsúszván-zuhanván — a közeli, egy heves záportól hirtelen felduzzadt Csele-patakba, esetleg egy másik Mohács-környéki kisebb vízfolyásba, más forrásunk szerint egy időszakos mocsaras tóba fulladt. A mederben iszapba merült és állítólag jól konzerválódott holttestét hetekkel később, valószínűleg csak szeptember második felében találták meg. Halála után majdnem három hónappal, november 10-én, János király királlyá választásakor a székesfehérvári Szent Szűz-székesegyházban temették el, Szent István és Szent Imre síremlékei között. Egy másik forrásunk szerint 1527. november 3-án, I. Ferdinánd király koronázása előtt — annak utasítására — kihantolták és megismételték a temetést.¹²⁷

---

125 Ismeretlen szerző: II. Ulászló utolsó órái. In: Századok 18. (1884) 177–179. p., MPH III. 740. p.

126 Kristó, 2003., 189–202. p., *Fógel József*: II. Lajos udvartartása. 1516–1526. Bp., 1917., *Fraknói Vilmos*: II. Lajos és udvara. Történelmi rajz. Bp., 1878.

127 *Brodarics István*: Igaz leírás a magyaroknak a törökökkel történt mohácsi összecsapásáról. Ford. Kardos Tibor. In: Mohács emlékezete. A mohácsi csatára vonatkozó legfontosabb magyar, nyugati és török források. A csatahely régészeti feltárásának eredményei. Szerk. Katona Tamás. Bp., 1976., 28–29. p., *Istvánffy Miklós*: A magyarok történetéből. Ford. Juhász László, uo., 73. p., *Burgio da, Antonio Giovanni* pápai nuncius jelentései Sadoletto pápai titkárnak. Ford. Bartoniek Emma, uo., 146. p. A király elhunytának és teteme feltalálásának körülményei forrásainkban rendkívül ellentmondásosak, jóformán szinte csak az jelenthető ki teljes bizonyossággal, hogy halálát vízbefúlás okozta. Ld. *Farkas Gábor Farkas*: II. Lajos rejtélyes halála. In: Magyar Könyvszemle 116. (2000) 443–463. p., 117. (2001) 33–66. p.

Gritti, Lodovico (Luigi; Lajos) kormányzó, országos főkapitány, kincstartó, máramarosi főispán, címzetes egri püspök¹²⁸

Kb. 54 éves korában, 1534. szeptember 29-én, kedden Medgyesen (ma: Mediaș, Románia) az őt és kíséretét két hete ostrom alatt tartó, uralma ellen fellázadt erdélyi rendek, Cibak Imre püspök rokonai és IV. Péter (Petru Rareș) moldvai vajda serege a város elfoglalásakor foglyul ejtették, majd kevéssel ezután Majláth István erdélyi vajda parancsára a város falain kívül, az országúton lefejezték. A katonák által barbár módon megbecstelenített holttestét a gárdián tiltakozása ellenére a medgyesi Ferenc-rendi obszerváns kolostor Szent Erzsébet-templomában temették el.¹²⁹

Gritti, Antonio (Antal) címzetes egri püspök, Gritti kormányzó idősebb fia¹³⁰

Mintegy 18 esztendősen, miután atyja medgyesi bukásakor testvérével és több hívükkel IV. Péter moldvai vajda fogságába esett, a szomszédos Moldvába hurcolták, ahol feltehetően — az atyjuknak adott hitlevélben foglaltak ellenére — még 1534 őszén a vajda parancsára lenyakazták. Minden bizonnyal Moldvában, kivégzése helyszínén hantolták el.¹³¹

Gritti, Pietro (Péter) Gritti kormányzó kisebb fia¹³²

Kb. 12 évesen, atyja 1534. szeptember 29-i bukásakor IV. Péter moldvai vajda fogolyként bátyjával együtt tartományába vitte, majd valószínűleg kevéssel ezután, megszegve atyjuknak tett, biztonságukat szavatoló ígérését, talán még október-novemberben vízbe fojtatta. Vélhetően ugyanitt került sírba.¹³³

---

128 *Kretschmayr Henrik*: Gritti Lajos 1480–1534. Bp., 1901. (Magyar Történelmi Életrajzok 17/1., a továbbiakban: Kretschmayr), *Szakály Ferenc*: Vesztőhely az út porában. Gritti Magyarországon 1529–1534. Bp., 1986. (a továbbiakban: Szakály), *Németh Papo, Gizella–Papo, Adriano*: Ludovico Gritti, un principe mercante del rinascimento tra Venezia, i truchi, el la corona d'Ungheria. (Gorizia,) 2002.

129 *Istvánffy Miklós* magyaroknak dolgairól írt históriája. Tállyai Pál XVII. századi fordításában. I/1. Sajtó alá rendezte Benits Péter. Bp., 2001. (Történelmi Források, a továbbiakban: Istvánffy), 328–330. p., Gritti Alajost illető eredeti emlékiratok. Közli Nagy Iván. Magyar Történelmi Tár. 3. (1857, a továbbiakban: MTT), 110. p., Kretschmayr, 126–136. p., Szakály, 33–36. p.

130 Kretschmayr, 41., 120–121. p., Szakály, 89–90. p.

131 Gritti fiainak moldvai sorsáról csupán — egyébiránt nagyon is hihető — szóbeszédből értesültek a kortársak, annyi bizonyos azonban, hogy többé nem látta őket senki. Istvánffy, 330. o., MTT 110. p., Kretschmayr, 136. p.

132 Szakály, 89–90. p.

133 Istvánffy, 330. p., Kretschmayr, 136. p., Szakály, 103–104. p.

János főherceg, I. Ferdinánd harmadik fia¹³⁴

Három héttel első születésnapja előtt, 1539. március 20-án, csütörtökön hunyt el a Tiroli Hercegség székhelyén, Innsbruckban. Valószínűleg a város egyik régi templomában kapott nyugóhelyet.¹³⁵

(Szapolyai) János magyar király¹³⁶

Kb. 53 éves korában, 1540. július 17-én, szombaton, vagy 22-én, azt követő csütörtökön, reggel 7 óra tájt, a szászföldi Szászsebesen (ma: Sebeș, Románia), a később Királyháznak elnevezett paplakban, körülbelül negyven napig tartó betegeskedés, többek között előrehaladott lépbaj, komoly szívpanaszok és kétszeri agyvérzés következtében hunyt el. Martinuzzi György váradi püspök utasítására viasszal bevont, így tartósított holttestét egy jó ideig Déva (ma: Deva, Románia) várában őrizték, majd annak serege vitte szeptember elején Budára. Itt a várbeli Nagyboldogasszony-templomban ravatalozták fel ismét, ahol 10 napig feküdt, míg végül 24-én Székesfehérvárra, a Szent Szűz-bazilikában helyezték nyugalomra. 1543 szeptemberében a Székesfehérvárt elfoglalt I. Szulejmán szultán kihantoltatta maradványait és a városfalon kívül álló Szent Mihály-templomban temettette el. Más forrásunk úgy tudja, kevéssel a szultán távozása után a város parancsnoka, Ahmed bég kifosztotta a bazilikát, s a Porta által az ő megbüntetésére és az ügy kivizsgálására 1544-ben odaküldött Ali budai kincstartó — aki egyébként szintúgy maga is kirabolta a templomot — adta át János király maradványait Szigeti Tamás városbírónak, hogy azokat méltó módon temettesse el egy helyi egyházban.¹³⁷

---

134 Isenburg, Tafel 17.

135 <http://genealogy.euweb.cz/habsburg/habsburg4.html#Fe1>, letöltve. 2010. jún. 10.

136 Utolsó nemzeti királyunk életéről és uralkodásáról eddig nem készült átfogó tudományos feldolgozás (Nemere István 2006-ban megjelent könyvét nem tekinthetjük annak), csupán egy-egy időszakot, illetve kérdéskört vizsgáló munkák jelentek meg; *Barta Gábor*: Konszolidációs kísérlet Magyarországon a mohácsi csatavesztés után. (Szapolyai János király kormányzása 1526 november — 1527 augusztus.) In: *Századok* 111. (1977) 635–680. p., *Uő*: A Sztambulba vezető út (1526–1528). Bp., 1983. (Gyorsuló idő), *Botlik Richárd*: Szapolyai János lengyel szövetségesei. Szilvásvárad, 2008., Tanulmányok Szapolyai Jánosról és a kora újkori Erdélyről. Szerk. Bessenyei József és mások. Miskolc, 2004.

137 *Mindszenti Gábor* diáriuma öreg János király haláláról. Szerk. Katona Tamás. Bp., 1977., 19–22. p., *Veress Andre*: Izabella királyné 1519–1559. Bp., 1901. (a továbbiakban: Veress), 75–78., 84–86., 92–93. p. (Magyar Történeti Életrajzok 39.), Hankó, 2004., 18., 201. p., *Csurgai Horváth József*: „...dicsőség helyén emelkedő emlék”. Székesfehérvár, 2002., 21–22. p.